

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

374

Vragen van het lid **Van Gerven** (SP) aan de Staatssecretaris van Economische Zaken over *vogelsterfte door het middel imidacloprid en aansprakelijkheid voor vervuiling* (ingezonden 11 juli 2014).

Antwoord van Staatssecretaris **Dijkma** (Economische Zaken), mede namens de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (ontvangen 29 oktober 2014)

Vraag 1

Kent u het artikel in Biologen: Vogels lijden onder «bijengif»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Onderkent u het verband tussen het gebruik van het middel imidacloprid in de landbouw en de achteruitgang van 15 weidevogels zoals spreeuw, veldleeuwrik, boerenwaluw en ringmus?

Bent u bereid de toelating van het middel imidacloprid met onmiddellijke ingang op te schorten en bent u bereid het middel -gelijk met de opschorting- te laten herbeoordelen in de reguliere procedure?

Antwoord 2 en 3

Voor het antwoord op de vragen 2 en 3 verwijs ik u naar de Kamerbrief van 27 oktober 2014 over de «Nature-publicatie imidacloprid en afname van vogelpopulaties».

Vraag 4

Bent u bereid de producent van imidacloprid juridisch aansprakelijk te stellen voor de schade aan de natuur die door het middel imidacloprid is aangericht, of althans de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken?

Antwoord 4

Er is op dit moment geen aanleiding voor een procedure als gesuggereerd. Imidacloprid is immers wettelijk toegelaten. Als gemeld in de Kamerbrief van 27 oktober 2014 «Nature-publicatie imidacloprid en afname van vogelpopulaties» is de EFSA op dit moment bezig met twee beoordelingstrajecten ten

¹ Trouw, 10 juli 2014

aanzien van imidacloprid. De uitkomsten hiervan, naar verwachting nog in 2014, moeten worden afgewacht.

Vraag 5

Kunt u garanderen dat de producent alle relevante informatie over mogelijke schadelijkheid van imidacloprid heeft gedeeld? Zo ja, waar baseert u dit op?

Antwoord 5

Het dossier dat door de aanvrager/toelatinghouder wordt ingediend bij de eerste aanvraag respectievelijk verlengingsaanvraag dient alle relevante informatie te bevatten, zodat de beoordelende lidstaat een adequate risicobeoordeling kan uitvoeren. Het Ctgb en toelatingautoriteiten van de andere lidstaten zien hierop toe. De toelatinghouders hebben ook een zelfstandige verantwoordelijkheid om de laatste wetenschappelijke inzichten mee te nemen bij de beoordeling of een middel wel of niet kan worden toegelaten.

Op grond van artikel 56 van de Verordening 1107/2009 voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen is de toelatinghouder van een middel bovendien verplicht alle nieuwe informatie over een gewasbeschermingsmiddel, die erop wijst dat het middel niet langer beantwoordt aan de toelatingsvereisten, aan de autoriteiten ter kennis te stellen. Of de producent informatie heeft achtergehouden is het Ctgb niet bekend. De toelatinghouder van imidacloprid heeft het Ctgb in kennis gesteld van de publicatie in Nature en aangegeven dat deze publicatie naar zijn oordeel geen grond geeft om te veronderstellen dat het middel niet meer voldoet.

Vraag 6

Waarom hebben geen van de grote en structurele overschrijdingen met imidacloprid geleid tot een aanpassing van beleid bij het College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB)? Bent u bereid het CTGB te verplichten om bij structurele overschrijdingen standaard over te gaan tot opschorting of inperking van gebruik?

Antwoord 6

Het Ctgb heeft vergaande zuiveringstechnieken voor emissiewater uit kassen voorgeschreven per 1 mei 2014, omdat alleen deze zuiveringstechnieken kunnen waarborgen dat de nieuwe aangescherpte toetsingsnorm van 27 ng/L wordt gehaald in het ontvangend oppervlaktewater.

Het Ctgb heeft in algemene zin de bevoegdheid om de toelating van een gewasbeschermingsmiddel te wijzigen of in te trekken als het middel niet meer voldoet aan de toelatingseisen. Bij geconstateerde overschrijdingen is het echter bijzonder moeilijk om dit volledig toe te schrijven aan de (on)toelaatbaarheid van individuele gewasbeschermingsmiddelen, en niet aan bijvoorbeeld verkeerd gebruik, of gebruik uit het verleden toen er een ruimere toepassing was toegestaan.

Het nieuwe beleid, zoals vermeld in de Nota Gezonde Groei Duurzame Oogst, is dat indien er een aannemelijk verband wordt vastgesteld tussen normoverschrijding en toepassing, de toelatinghouder een emissiereductieplan moet opstellen om deze normoverschrijdingen te kunnen terugdringen. De maatregelen in het emissiereductieplan kunnen gericht zijn op aanscherping van de toelating, het nemen van gebruiksmaatregelen of het uitvoeren van initiatieven om naleving en gedrag te verbeteren. Het Ctgb zal de effectiviteit van het emissiereductieplan controleren en beoordelen.

Vraag 7

Kunt u inzage geven in de hoogte van de kosten die waterbedrijven moeten maken doordat zij geconfronteerd worden met frequente overschrijdingen van het bestrijdingsmiddel imidacloprid? Bent u inmiddels bereid de kosten door te berekenen aan de sector middels een heffing op bestrijdingsmiddelen? Zo nee, wat is de rechtvaardiging voor de inzet van publiek geld?

Antwoord 7

De VEWIN heeft aangegeven dat in het oppervlaktewater en grondwater, dat gebruikt wordt voor de productie van drinkwater, slechts sporadisch een normoverschrijding van imidacloprid aangetroffen wordt. De Unie van Waterschappen heeft aangegeven dat zij geen extra kosten maken voor de

zuivering van oppervlaktewater waarin imidacloprid de normen overschrijdt. Voor de vraag over heffingen verwijs ik u naar het antwoord in Kamerstuk 27 858 nr. 214.

Vraag 8

Waterbeheerders vragen al tenminste 15 jaar vragen om inzicht in gebruik per gebied en per bestrijdingsmiddel; hebben zij inmiddels wel toegang tot deze gegevens?

Antwoord 8

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar Kamerstuk 27 858 nr. 271.

Vraag 9

Heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) inzicht in gebruik per gebied en per bestrijdingsmiddel en welke handhavingsacties onderneemt de NVWA en welke gegevens heeft zij hierbij tot haar beschikking?

Antwoord 9

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar de Kamerstukken 27 858 nr. 270 en nr. 271.

Vraag 10, 11, 12 en 13

Erkent u dat het Europese verbod op de drie neonicotinoiden (clothianidin, thiamethoxam en imidacloprid) door de vele uitzonderingen slechts zo'n 15% van het gifgebruik zal beslaan? Zo nee, welk percentage dan wel en waar baseert u dit op?

Bent u bereid op basis van het onderzoek in Nature van Kroon e.a. met spoed Europees aan te kaarten dat de overige 85% gebruik van deze drie neonicotinoiden ook verboden moet worden?²

Erkent u dat er al jarenlang serieuze aanwijzingen waren dat het middel imidacloprid schadelijk was voor insecten en weidevogels (zie o.a. publicaties van Henk Tennekes)?

Speelt «voorzorg» volgens u een rol in de huidige beoordelingsprocedures? Zo nee, waarom niet, vindt u dit terecht en bent u bereid alsnog «voorzorg» een plek te geven in de beoordelingsprocedures?

Antwoord 10, 11, 12 en 13

Voor het antwoord op vragen 10, 11, 12 en 13 verwijs ik u naar de Kamerbrief van 27 oktober 2014 over de «Nature-publicatie imidacloprid en afname van vogelpopulaties».

Vraag 14

Klopt het dat van de 128 medewerkers bij het CTGB slechts 7 toxicoloog zijn? Klopt het dat een groep medewerkers helemaal geen wetenschappelijke kwalificaties heeft en wel beoordelingen doet? Klopt het dat de wetenschappers die het CTGB wel heeft zeer weinig publiceren? Hoe wordt de organisatie geacht tegenwicht te bieden tegen de industrie? Met welke andere partijen wordt door het CTGB structureel overleg gevoerd behalve de aanvragende industrie?

Antwoord 14

Nee. Het Ctgb heeft 11 medewerkers in dienst die toxicologische beoordelingen doen. Hiervan zijn er 6 ook geregistreerd toxicoloog conform de vereisten van de Nederlandse Vereniging voor Toxicologie. De overige 5 zijn eveneens universitaire toxicologen en in opleiding voor hun registratie tot toxicoloog bij de Nederlandse Vereniging voor Toxicologie. Deze 11 toxicologen doen alle toxicologische beoordelingen.

Daarnaast heeft het Ctgb ecotoxicologen, fysisch chemici, landbouwkundigen, biologen, juristen en een veelheid van medewerkers uit andere disciplines met wetenschappelijke kwalificaties in dienst. Het Ctgb maakt, aanvullend op de eigen expertise, gebruik van expertise van andere wetenschappelijke instellingen, zoals de WUR en het RIVM.

² Zie <http://www.greenpeace.nl/2013/Publicaties/Landbouw/Gebruik-van-neonicotinoiden-in-Nederland/> CLM rapport iov Greenpeace

De wetenschappelijk beoordelaars die in dienst zijn van het Ctgb, hebben tot taak toelatingsdossiers te beoordelen, en niet tot taak zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te doen. Zij publiceren hun werk dan ook niet. Wel publiceert het College het beoordelingsrapport dat opgemaakt wordt bij de toelating of afwijzing van een middel. Het werk van het Ctgb en de beoordelingen die het Ctgb uitvoert zijn daarmee toetsbaar en transparant.

Het Ctgb voert structureel overleg met alle voor het werk van het Ctgb relevante maatschappelijke partijen. Dit betreft zowel brancheorganisaties van producenten, handelaren en gebruikers, als ook NGO's en kennisinstellingen. Een verzoek om een gesprek of overleg wordt in beginsel ook altijd ingewilligd. Slechts één NGO (PAN Europe) heeft dit jaar aangegeven niet met het Ctgb in gesprek te willen gaan.

Vraag 15

Klopt het dat het grootste deel van de beoordeling van toelating van middelen door het CTGB gebeurt op basis van door de industrie aangeleverde gegevens? Wilt u de procedure beschrijven en daarbij aangeven of er inmiddels wel beoordeeld wordt op gezondheidsrisico's voor omwonenden, of er beoordeeld wordt op gestapelde effecten (effecten van combinaties van bestrijdingsmiddelen) en of er van alle relevante wetenschappelijke inzichten gebruik gemaakt is, bijvoorbeeld bij de beoordeling van de effecten van imidacloprid op ongewervelden?

Antwoord 15

De EU Verordening 1107/2009 voor het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen is er om een hoog beschermingsniveau te garanderen voor mens- en diergezondheid en geeft aan (overweging 8) dat de industrie (toelatinghouder) moet aantonen dat producten die op de markt komen geen schadelijke effecten hebben op de gezondheid van mens en dier, of onaanvaardbare effecten hebben op het milieu. Om dit aan te tonen ligt de verplichting bij de toelatinghouder om een dossier samen te stellen, dat vervolgens onafhankelijk door EFSA en de toelatingsautoriteiten van de lidstaten wordt getoetst, conform het wettelijke toetsingskader. Binnen de zonale toelatingssystematiek vindt hierbij een peer review van de beoordeling plaats tussen lidstaten onderling.

Voor de beoordeling van de gezondheidsrisico's voor omwonenden worden voor iedere werkzame stof in Europa veilige grenswaarden afgestemd. Hierbij worden alle relevante wetenschappelijke inzichten meegenomen. Deze procedure wordt geleid door EFSA. Op hun site zijn de onderbouwingen te vinden: <http://www.efsa.europa.eu/en/panels/pesticides.htm>. De beoordelingsrapporten (DARs), die ten grondslag liggen aan de EFSA-conclusie, zijn ook op de EFSA-site te vinden: <http://www.efsa.europa.eu/en/pesticidespeerreview/assessmentreports.htm>.

Voor de Nederlandse toelating of verlengingsaanvraag worden deze binnen de EU afgestemde grenswaarden vergeleken met de verwachte blootstellingen, die worden geschat met behulp van nationaal gespecificeerde modellen, of worden gemeten in blootstellingsstudies. Het middel wordt alleen toegelaten als de blootstelling onder de grenswaarde ligt. De door de aanvrager aan te leveren studies moeten voldoen aan van tevoren vastgestelde eisen, en uitgevoerd worden door laboratoria die gecertificeerd zijn volgens GLP (Good Laboratory Practices). Dit betekent dat er een adequate controle is op de aangeleverde gegevens.

De toxicologie van stapelingseffecten is een complex terrein en daar wordt in Europa -bijvoorbeeld door EFSA- veel onderzoek naar gedaan. De methodologie voor het meenemen van stapelingseffecten in de risicobeoordeling is nog in ontwikkeling. Daarom kunnen deze effecten nog nauwelijks in de huidige risicobeoordeling worden meegenomen, zoals al eerder onderkend. Voor meer informatie over het onderzoek van EFSA verwijs ik u naar <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3313.htm>.